

Таки Фити

Претседател на Академијата на науките и уметностите
на Република Северна Македонија - МАНУ

Почитувани академици;

Почитувани колеги и професори од Природно – математичкиот факултет од Скопје и од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;

Почитуван проф, Даниел Денегри, директор на Истражувачки оддел во ЦЕРН и други претставници од ЦЕРН;

Почитуван госп. Јован Деспотовски, директор на Фондот за иновации и технолошки развој;

Почитувани претставници на медиумите;

Драги пријатели,

Добродојдовте на отворањето на изложбата **Денови на ЦЕРН во Република Северна Македонија**, на семинарот и на интерактивните игри за ученици од погорните одделенија на основните училишта.

Во МАНУ, со големо задоволство ја прифативме иницијативата на Природно – математичкиот факултет од Скопје, на Универзитетот Св. „Кирил и Методиј“ од Скопје и на Фондот за иновации и технолошки развој, Академијата да се вклучи во организацијата на овој исклучително значаен настан за нашата земја и фактички да биде покровител на овој настан.

ЦЕРН (акронимот доаѓа од францускиот јазик: *Conséil européen pour la recherche nucléaіre* – Европски совет за нуклеарни истражувања) - влегува во редот на најпроминентните, најеминентните и најавторатитивните меѓународни научни институции. Оваа научна институција (формирана во далечната 1954 година) се занимава со фундаментални истражувања во областа на физиката. Нејзината основна задача е да ја истражува природата на Универзумот и начинот на кој тој функционира. Поконкретно, една од основните научни преокупации на ЦЕРН е истражувањето на физиката на елементарните честички. Тоа е најголемата

научна лабораторија во светот, којашто располага со исклучително сложена опрема за научно истражување. Нејзините основни научни инструменти се акцелераторите и детекторите. Честитките се вбризгуваат во акцелераторите кои се забрзуваат до фантастични размери, до брзина блиска со онаа на светлината, и се насочуваат на судир со други честички. Процесот се надгледува со помош на детекторите и се добиваат индикатори, показатели за заемното дејство на честичките. Инаку, во работењето и реализацијата на научните проекти на ЦЕРН се вклучени преку 10.000 физичари од светот, ЦЕРН соработува со стотици еминентни научни институции во светот, итн.

Затоа и мислење дека МАНУ, како највисока национална институција од областа на науките и уметностите, е најсоодветно место да се организира ваков настан. Ние сме почестени со предлогот МАНУ да биде покровител на овој настан и затоа, со задоволство, го отстапиме нашиот простор за оваа цел и намена.

Сакам, во оваа пригода, да ја поздравам иницијативата на ПМФ од Скопје, на УКИМ и на Фондот за иновации и технолошки развој на Република Северна Македонија - последнава институција е релативно нова и нејзина основна цел и задача е да ги подржува иновативните бизниси во нашата земја и на тој начин да придонесува за развојот на претприемништвото, иновативноста и одржливиот развој на македонскиот бизнис – сектор и на нашето општество во целина, за организација на овој настан Денови на ЦЕРН во Република Северна Македонија. Настанот е дотолку позначаен што дава ретка и исклучително значајна можност младите во Република Северна Македонија, научните работници, но и пошироката македонска јавност поблиску да се запознаат со благородната мисија на оваа проминентна меѓународна научна институција, со нејзините основни цели и задачи и со нејзиниот неспорен придонес за фундаменталните истражувања во областа на физиката, со нејзините технолошки иновации и со нивната практична примена, од што произлегуваат бројни благодети за човештвото во целина.

Настанот е значаен и специфичен затоа што во Програмата се вклучени т.н. “Атомски игри” кои им овозможуваат на нашите најмлади, основците од 7-то, 8 то и 9-то одделение, низ забава и игра, да научат повеќе за елементарните честички, за настанувањето на Универзумот и за најновите научни откритија во оваа област.

Ваквите настани, исто така, им овозможуваат на нашите ученици од најмлада возраст да се учат на креативно и критичко размислување и расудување, да бидат проактивни и иновативни, да се однесуваат претприемнички – нешто што му недостасува на нашиот образовен систем (на сите нивоа) и нешто што треба да претставува основна премиса во реформирањето на македонскиот образовен систем. Целта е, нашиот образовен систем да продуцира креативни кадри, да продуцира „глави полни со мудрост,

наместо со факти“, во Моренова смисла на зборот (мислам на славната книга на еден од најголемите француски научници и интелектуалци Едгар Морен со наслов La tete bien faite – Добро направена глава).

Присуството на научниците од ЦЕРН ќе биде искористено и за средба со претставници на нашата Влада за да се разговара за вклучување на научниците од нашата земја во работата на Меѓународниот институт за одржливи технологии на Југоисточна Европа.

На гостите од ЦЕРН им посакувам пријатен престој во нашата земја, а на организаторите на настанот успешна работа.